

Op de VLUCHTHEUVEL

Heroïnegebruik in Afghanistan

Afghanistan is de grootste opiumproducent ter wereld. Alleen in Kabul al leven tweehonderdduizend opium- en heroïnegebruikers, die door de politie regelmatig hardhandig in de detox worden gegooid. Zo goed en zo kwaad als het gaat probeert hulpverlener en ex-gebruiker Abdur Raheem de mannen en vrouwen op straat te voorzien van advies en steun. "In Afghanistan worden ze behandeld als vuil."

Aan beide kanten razen de auto's voorbij. Op een besneeuwde vluchtheuvel, tussen twee drukke wegen in het centrum van Kabul, staan ongeveer dertig Afghaanse mannen. Ze verschanzen zich rond aluminiumfolies en metalen pijpjes. Sommigen van hen steken hun hoofd onder doeken om niet op te vallen voor het voorbijkomende verkeer. Maar de sluiers die over de hoofden worden gespannen hebben nog een reden. Ze vangen de heroïnedampen op die anders in de smog van Kabul opgaan.

Ahmad zit samen met Yasir op een stuk doorweekt karton. Ze hebben gaten in hun kleren en schoenen, capuchons en vodden over het hoofd en aansteker in de hand. Met een metalen buisje inhaleert Ahmad geconcentreerd de damp die opstijgt van de zwartgeblakerde aluminiumfolie. Yasir ademt de nevel die onder de doek blijft hangen diep in.

Plastic zakjes

Als een gebogen man met bril de vluchtheuvel oploopt, schieten sommige mannen direct op hem af. Het is Abdur Raheem. Hij draagt tientallen plastic zakjes bij zich, gevuld met schone naalden en shotvloeistof. De mannen schudden zijn hand en vragen om pleisters. Ontspannen staat Raheem de mannen een voor een te woord en geeft ieder een plastic zakje mee. Raheem, zelf zeventien jaar verslaafd geweest aan heroïne, werkt sinds twee jaar voor de medische hulpor-

Abdur Raheem

ganisatie Dokters van de Wereld in Kabul. Vorig jaar bezocht hij Mainline in Amsterdam om te leren over *harm reduction* – het accepteren van gebruik en het beperken van de gezondheidsrisico's. Tegenwoordig gaat hij dagelijks Kabul in om gebruikers te voorzien van spuitattributen, maar vooral ook van advies en steun.

Afghaanse oorlog

Tijdens de Afghaanse oorlog in de jaren tachtig vluchtte Raheem naar Iran. Daar raakte hij op

straat in gevecht met twee mannen. Een van de mannen sloeg hij dood. De daaropvolgende twaalf jaren gevangenisstraf onderging hij lijdzaam. Om mentaal niet helemaal door te draaien, zocht hij zijn heil in de opium, en later ook in het roken van heroïne. Toen hij eindelijk vrij kwam, waren zijn ouders overleden en was zijn vrouw gevlucht naar Rusland. Hij raakte in een negatieve spiraal en begon met het injecteren van heroïne. Langzaam gleed hij af. Toen hij serieuze problemen kreeg met de autoriteiten vluchtte hij terug naar Afghanistan, waar hij op de beruchte vluchtheuvel in Kabul terechtkwam. In 2010 werd Raheem op straat benaderd door Dokters van de Wereld om als gebruiker vrijwilligerswerk voor te te doen. Sinds een jaar is hij weer helemaal clean en heeft hij het geschopt tot coördinator van de hulporganisatie. "Twee vrienden van me zijn gestorven aan een overdosis", zegt Raheem. "Dat was voor mij de druppel. Mijn andere vrienden leven nog op straat. Ze hebben weinig middelen en kennis. Daarom help ik ze nu."

Shotten valt minder op

"Afghanen hebben weinig respect voor gebruikers en behandelen ze als vuil", zegt Raheem. "De helft van de groep heroïnegebruikers injecteert daarom. Shotten heeft minder handelingen en valt daardoor niet zo op."

Gebruikers verzamelen zich op de vluchtheuvel

Onder de brug in Kabul

Ahmad en Yasir roken heroïne op folie

Maar veel kennis over infectieziekten is er nog niet. Het aantal geïnfecteerde gebruikers groeit snel. Ongeveer een op de dertien gebruikers heeft hiv. De helft heeft hepatitis C. Volgens Raheem, die zelf ook hepatitis C heeft, is er wel medicatie beschikbaar, maar is die veel te duur. Zeker vrouwen delven het onderspit. "Het is een grote schande als een vrouw wordt betrapt met drugs", zegt Raheem. "Daarom gebruiken ze altijd in het geniep. Veel dames verkopen hun lichaam om aan drugs te komen. Uit schaamte durven ze niet om condooms te vragen. Ze lopen daardoor grotere kans om ziektes zoals herpes of hiv op te lopen. Ik probeer iedereen duidelijk te maken dat voorkomen beter is dan genezen."

Overal beestjes

Als hij alle plastic zakjes heeft uitgedeeld, verdwijnt hij onder de brug waar zich een ander groepje van zes mannen verschanst langs de rivier. Een grote berg afval legt een schaduw over de mannen, die gehurkt langs het water zitten. "Als het water laag staat, zitten ze hier wel met achthonderd man", zegt Raheem. "Maar de politie jaagt ze weg, zodat ze niet op één plek kunnen samenkomen. Volgens de islam is druggebruik verboden. Daarom worden ze gezien als afvalligen."

Onder de brug staat Mika. Hij heeft zijn broek iets omlaag geschoven en tuurt onderzoekend tussen zijn benen. Hij krabt stevig in zijn liezen.

"Ik heb overal beestjes", zegt hij zacht. De andere mannen gaan onverstoord door met hun ritueel rondom de aluminiumfolie. Ze kijken niet op als achter hen rotte groente in de rivierbedding klettert die door een winkelier van de brug wordt gedumpt. Spuiten liggen in de modder, op de grond langs de muur loopt een straal dunne poep.

Wachten op de overheid

Als Raheem naast de berg afval verschijnt, klampt Mika hem direct aan. "Mag ik al in het methadonprogramma?" vraagt hij. Raheem schudt nee. "Slechts zeventig van de miljoen gebruikers kunnen aan het programma meedoen", zegt hij met ernstige blik. "Het is wachten tot de overheid meer mensen toelaat. Deze zogenaamde *pilot* is al jaren aan de gang. De overheid is bang om een verkeerd signaal af te geven door meer mensen toe te laten. Ze willen niet het idee geven dat ze drugs goedkeuren."

Douche met ijswater

'Door de islam worden gebruikers gezien als afvalligen'

Gebruikers worden geregeld in de detox gegooid door de politie. "Ze worden geslagen, kaalgeschoren en krijgen vervolgens een douche met ijswater om te ontnuchteren", zegt Raheem. "Twee maanden worden ze *cold turkey* in de cel gezet en dan mogen ze weer de straat op. Maar ze hebben geen steun, geen familie en geen vooruitzicht. Het merendeel staat na vrijkomst binnen een dag weer onder een van de bruggen of op de vluchtheuvel om te scoren. Een overdosis is dan snel gebeurd." Dagelijks ziet Raheem een 'handjevol mensen' sterven. Hij haalt een doosje pillen uit zijn borstzak. "Naloxon", zegt hij. "Deze medicatie geef ik mensen als ik zie dat ze te veel hebben gebruikt. Het kan hun leven redden."

Opium als medicijn

Volgens Raheem is werkloosheid het grootste probleem in Afghanistan. "Er is geen werk, maar hasj, opium en heroïne zijn overal te krijgen. In sommige gebieden wordt het zelfs als medicijn gezien, of om kinderen rustig te krijgen. En de kwaliteit is goed. Afghanistan is de grootste opiumproducent ter wereld. Een gram zeer goede opium – doorgaans zeventig procent puur – kost drieënhalve euro. Niet zo gek dat er alleen in Kabul al tweehonderdduizend opium- en heroïnegebruikers zijn." Een directe oplossing heeft Raheem niet. "Maar ik stop al mijn tijd en energie erin om de risico's te beperken. Helaas is dat lang niet genoeg." ■